

HÄMEENLINNAN SEUDUN KANSALAIPOISTON KUNTAYHTYMÄ
VANAJAVEDEN OPISTO

Aikuisten taiteen perusopetus musiikissa

Laaja oppimäärä
Syventävät opinnot

[YHA 20.3.2013 LIITE 5]

[Tämän Opetussuunnitelman perustana ovat Opetushallituksen vahvistamat taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Taiteen perusopetus perustuu lakiin taiteen perusopetuksesta 633/1998.]

Sisältö

1.	Oppilaitoksen toiminta-ajatus	3
2.	Arvot ja opetuksen yleiset tavoitteet, oppimiskäsitys, opiskeluympäristö ja työtavat.....	3
3.	Opetuksen tarjonta.....	4
4.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt.....	4
5.	Opetusjärjestelyt	5
6.	Opiskelu-aika	6
7.	Suoritettavat kurssit, niiden tavoitteet ja sisällöt	6
8.	Oppilasarviointi.....	9
9.	Muulla suoritettujen opintojen hyväksilukeminen	9
10.	Todistusten sisältö	9
11.	Oppilaaksi ottaminen	10
12.	Yhteistyö eri tahojen kanssa.....	10
13.	Oman alueen kulttuuripalveluiden tuottaminen	10
14.	Oppilaitoksen itsearviointi.....	11

OPETUSSUUNNITELMA

1. Oppilaitoksen toiminta-ajatus

Vanajaveden Opisto järjestää omaehtoista, paikallisesti toteutettavaa yleissivistävää koulutusta, joka edistää ihmisen kasvua elinikäisenä oppijana sekä tukee aktiivisuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

2. Arvot ja opetuksen yleiset tavoitteet, oppimiskäsitys, opiskeluympäristö ja työtavat

Vapaan sivistystyön perusarvot ovat vapaus, vapaaehtoisuus, omaehtoinen tehtävähaku, helppo saavutettavuus ja sivistyksellinen tasa-arvo. Vanajaveden Opiston henkilöstön yhdessä sopimat, toiminnalliset arvot ovat sivistyksellinen tasa-arvo, osaaminen, avoimuus ja taloudellisuus. Laki vapaan sivistystyöstä määrittelee vapaan sivistystyön tarkoituksiksi järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Oppiminen on seurausta oppijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Lähtökohtana on oppijan aiemmin omaksumat tiedot, taidot ja oppimisstrategiat, joiden pohjalle rakennetaan uuden asian oppiminen. Oppiminen on myös sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Tekemällä oppiminen korostuu opiskelussa ja oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa. Ryhmän merkitys on motivaation kannalta merkittävä.

Opiskeluympäristöt ovat sellaisia, joissa opiskelijat voivat asettaa omia tavoitteitaan ja oppia työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Heille tulee antaa tilaisuuksia kokeilla ja löytää omalle oppimistyylilleen sopivia työskentelymuotoja. Opiskelijoiden yksilöllisyyden ja erilaisuuden vuoksi opetus-, ohjaus- ja opiskelumuotojen tulee olla monipuolisia. Opetuksessa korostetaan yhteistoiminnallisuutta, ongelmalähtöisyyttä, vuorovaikutteisuutta, itseohjautuvuutta sekä tieto- ja muissa verkostoissa toimimista. Opiskeluympäristössä tulee vallita myönteinen, avoin ja jokaisen persoonallisuutta kunnioittava ilmapiiri sekä opetusvälineiden ja materiaalien tulee olla turvalliset ja ympäristöystävälliset.

Työtavat valitaan niin, että opiskelijan vuorovaikutustaidot, keskittymiskyky, pitkäjänteisyys, herkkyyks, eläytymiskyky, oma-aloitteisuus, vastuu, itseluottamus sekä sosiaaliset taidot kasvavat. Työtapojen tulee ohjata opiskelijaa arvostamaan ryhmän muita jäseniä sekä omia että muiden oppimisprosesseja ja oppimistuloksia.

3. Opetuksen tarjonta

Opinnot painottuvat laulamiseen yksin ja lauluyhtyeessä laulumusiikin eri tyyllilajeissa. Tavoitteena on kehittyä taitavaksi lauluyhtyelaulajaksi ja saada varmuutta yksilölliseen äänenkäyttöön ja lauluilmaisuu.

Myös musiikin perusteiden opinnot tukevat näitä tavoitteita; niiden toteutuksessa pyritään käytännönläheisyyteen ja opiskelijoiden tarpeiden huomioonottamiseen. Opiskelu sisältää runsaasti yhteismusisointia ja esiintymistä.

4. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt

Opintojen tavoitteena on, että oppilas kehittää edelleen musiikin perustasolla saavutettuja taitoja ja tietoja niin, että hän saa valmiudet musiikkiharrastuksen itsenäiseen jatkamiseen sekä laajentaa musiikin ja sen eri tyylien tuntemustaan sekä syventää kykyään luovaan ilmaisuun musiikin keinoin.

Keskeiset sisällöt

Instrumentti- ja yhteismusisointitaitojen opintojen keskeisenä sisältönä on kehittää oppilaan musiikillista ajattelua, pääinstrumentin teknistä hallintaa ja ohjelmiston tuntemusta niin, että hän kykenee itsenäiseen työskentelyyn. Opiskelija harjaantuu omaksumaan ja esittämään laajoja musiikillisia kokonaisuuksia sekä syventää kykyään musiikin tulkintaan ja musiikilliseen vuorovaikutukseen. Mahdolliset sivuaineopinnot ja valinnaiskurssit suunnitellaan tukemaan oppilaan musiikillista kehitystä ja laajentamaan hänen musiikillista näkemystään.

Opinnoissa painottuu yhteismusisointi. Sitä harjoitellaan laulutunneilla, säestystunneilla, lauluilmaisun ja barokkilaulun ryhmässä, lauluyhtyeessä ja esiintymistilanteissa. Pääaineen osalta jatketaan opintoja tähtäimessä tasosuoritus 2 ja opistotason I-tutkinto. Laulutunneilla opiskelija laulaa erityylyisiä ja - kielisiä lauluja opettajan säestyksellä. Niitä harjoitellaan teknisesti paneutuen hengitystekniikkaan ja tarvittavan äänialan kehittymiseen sekä lauluteksteihin.

Musiikin perusteita opiskellaan käytännönläheisesti tähtäimessä parempi harmonian, melodian ja rytminhallinta lauluyhtyeessä laulamissa. Opettajat ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa keskenään pyrkien integroimaan opetusta mahdollisimman paljon. Tässä apuna toimii ning-oppimisalusta intrenetissä, johon opettajat kirjaavat tietoa opintosuunnitelmassa etenemisestä. Kaikessa opiskelussa pyritään parempaan musiikilliseen fraseeraukseen, tekstinhallintaan ja ilmaisuun. Jatkossa voidaan painottaa myös luovuutta auttaen opiskelijoita omien laulusävellysten tekemisessä. Lähtökohtana on joustavuus ja opiskelijoiden omien tarpeiden ja kiinnostuksenkohteiden huomioiminen. Opiskelija toteuttaa taiteellista tekemistään omista lähtökohdistaan ja oppii hyväksymään oman sekä muiden erilaisuuden oppimistavoissa ja edistämään ryhmän työskentelyä myönteisessä ilmapiirissä.

5. Opetusjärjestelyt

Lukuvuoden pituus on 30 viikkoa. Opintojen laajuus n. 220 tuntia vuodessa lähiovetusta + etätyöskentelyä. Opiskelu-aika on joustava 1- 4 vuotta. Opetusjärjestelyissä pyritään siihen, että viikoittainen opiskelumäärä ei ole liian suuri, jotta harrastuksenomainen tuntu säilyy ja musiikin opiskelu esim. työn ohella on mahdollista. Kokonaistuntimäärä jakautuu instrumenttitaitoihin ja yhteismusisointiin 390 tuntia ja musiikin perusteisiin 245 tuntia. Tuntimäärät ovat ohjeellisia - tärkeimpänä kriteerinä on tarvittavien taitojen saavuttaminen ja niiden osoittaminen tasosuoritusilanteessa.

5.1. YKSINLAULU

Opiskelija saa viikoittain laulun yksilötunnin 45 min. x 25 kertaa. Laulutunneilla tehdään laulutekniikkaa kehittäviä harjoituksia ja lauletaan vaativampaa ohjelmistoa musiikin eri tyyleissä; suomalaisia yksinlauluja, laulelma- ja rytmimusiikkia sekä aikamme musiikkia. Opettaja ehdottaa opiskelijan äänityypille sopivia lauluja ja opiskelijaa ohjataan myös itse etsimään ohjelmistoa kirjastosta ja internetistä. Erityisesti paneudutaan erikielisten laulutekstien sisäistämiseen, äänialan laajentamiseen ja hengitystekniikan kehittämiseen.

Opiskelu tähtää tasosuoritukseen opistotaso I ja moniin esiintymisiin. Laulutunneilla valmistaudutaan laulunopiskelun ryhmätunneille, joita ovat Lauluilmaisu ja säestystunnit ja Laulumusiikin tyylikaudet sekä esiintymisiin. Opiskelija valmistautuu tunneille huolellisesti harjoitellen laulutekniikkaa ja ohjelmistoa, kääntäen laulujen tekstejä ja opetellen niitä ulkoa. Opiskelijoita kannustetaan myös kuuntelemaan lauluja eri esittäjien tulkintoina. Tavoitteena on ilmaisun ja musiikillisen fraseerauksen kehittyminen esiintyvältä laulajalta vaadittavalle tasolle.

5.1.1. LAULUMUSIIKIN TYYLIKAUDET/ BAROKKILAULU

Kurssin opettajana toimii esitystyylisiin erityisesti perehtynyt opettaja ja säestäjänä cembalisti.

Kurssi toteutetaan viikonloppuperiodina mestarikurssin tapaan, jolloin muut opiskelijat seuraavat yhden opiskelijan työskentelyä opettajan ja säestäjän kanssa. Kaikilla on käytössään kurssimateriaali, jolloin ohjelmistoon tutustuminen on laajaa. Jokainen opiskelija on valmistautunut kurssille huolellisesti laulutunneilla ja etätyöskentelynä (oma harjoittelu).

5.2. MUSIIKIN PERUSTEET

Musiikin perusteisiin osallistutaan joka toinen viikko 2 oppituntia Sibelius-opiston teorialuokassa, jossa on mahdollisuus keyboard-avusteiseen opiskeluun. Ensisijaisena opetusmateriaalina käytetään lauluyhtyetunneilla harjoittelun alla olevaa lauluyhtyeohjelmistoa. Ohjelmistosta analysoidaan sävellajit, modulaatiot, harmoniat, rytmiikka ja rytminvaihdoiset yms. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja; laulamista, soittamista, musiikkiliikuntaa, bodypercussioharjoituksia, musiikin kuuntelua ja moniäänisen musiikin kirjoittamista. Opiskellaan niitä teoria-asioita, jotka

helpottavat laulajaa musisoinnissa ja musiikin tekemisessä. Opintojen myöhemmässä vaiheessa voidaan painottaa luovuutta ja auttaa opiskelijoita omien laulusävellysten tekemisessä.

5.3. LAULUYHTYE

Lauluyhtye harjoittelee vuoroviikoin musiikin perusteiden opintojen kanssa 2 oppituntia kerrallaan. Materiaali on monipuolista 2-5-äänistä musiikin eri tyytilajeissa. Ohjelmisto on analysoitu musiikin perusteiden tunnilla ennen lauluharjoitusten aloittamista. Harjoittelu tähtää esiintymisiin. Ennen esiintymistä on n. 5 tunnin intensiiviperiodi. Lauluyhtyeeseen voidaan ottaa myös muita kokeneita kuorolaulajia pääsykokeella, jolloin yhtyeen koko pysyy tarvittavan suurena.

5.4. LAULUILMAISU JA SÄESTYSTUNNIT

Harjoittelu tapahtuu viikonloppuperiodeilla ennen esiintymisiä, jolloin työstetään esitettävää ohjelmistoa. Oppiminen tapahtuu paitsi itse tekemällä myös muita seuraamalla. Muut opiskelijat seuraavat yhden opiskelijan työskentelyä opettajan ja säestäjän kanssa. Myös säestäjä toimii opettajana. Opiskelijalla on myös itsenäisiä harjoituksia pelkästään säestäjän kanssa, jolloin paneudutaan yhteismusisoinnin erityispiirteisiin.

5.5. ESIINTYMISTOIMINTA

Esiintymisiä järjestetään n. 4 kertaa vuodessa. Ennen esiintymisiä on tiivis viikonloppuperiodi, jolloin keskitytään musiikin esittämisen harjoitteluun ja valitun musiikinlajin erityispiirteiden sisäistämiseen. Esiintymistilaisuuksia pyritään järjestämään mahdollisimman erilaisia: voidaan esiintyä esim. kirkoissa, klubeissa, konserttisaleissa, kahviloissa, kouluissa tai vanhainkodeissa. Kuhunkin tilaisuuteen valitaan sinne sopiva ohjelmisto.

5.5.1 KONSERTIN JÄRJESTÄMINEN

Opiskelijoita opetetaan luomaan konserttikokonaisuuksia, tekemään käsiohjelmia ja markkinoimaan esiintymisiään. Myös esiintymisten tallentamista harjoitellaan palautteen antamisen tueksi. Opettajat ohjaavat ja auttavat konsertin järjestämisessä infotilaisuuden jälkeen etäopetuksena.

6. Opiskeluaika

Opiskeluaika on joustava, 1-4 vuotta, riippuen opetukseen osallistumisesta ja hyväksiluettavien opintojen määrästä.

7. Suoritettavat kurssit, niiden tavoitteet ja sisällöt

7.1. YKSINLAULU

Tavoitteena ja keskeisinä sisältöinä on

- laulutekniikan parantaminen
- äänen soivuuden lisääminen legatolaulua ja vokaalilinjaa harjoittamalla
- hengitystekniikan kehittyminen ja sen vaikutus lauluilmaisuun
- äänialan laajentuminen omaa äänityyppiä vastaavalle tasolle resonanssia kehittämällä.
- eri kielisten tekstien ymmärtäminen ja kyky ilmaista sisältöjä omista elämäkokemuksista ja mielikuvituksen pohjalta.
- yhteismusisointi opettajan säestäessä
- esiintymiskäytännöt

7.1.1. LYHYTKURSSIT ERI AIKAKAUSIEN LAULUMUSIIKEISTA

Tavoitteena on

- tutustuminen eri aikakausien laulumusiikin erityispiirteisiin ja esityskäytäntöihin esim. barokkimusiikkiin.
- saada kokemusta esiintymisestä muun säestyssoittimen kuin pianon kanssa
- yhteismusisointikäytännöt eri aikakausina

7.2. MUSIIKIN PERUSTEET

Tavoitteina ja keskeisinä sisältöinä on

- harjoitettavan lauluohjelmiston analysointi siten, että ohjelmistosta analysoidaan sävellajit, modulaatiot, harmoniat, rytmiikka ja rytminvaihdotkset yms.
- nuotinlukutaidon varmentaminen
- kuullun musiikin parempi ymmärtäminen
- auttavan säestystaidon harjoittelu
- moniäänisen musiikin kirjoittaminen

7.3. LAULUYHTYE

Tavoitteina ja keskeisinä sisältöinä ovat

- neliaänisen, tonaalisen laulumusiikkimateriaalin hallinta
- kamarimusiikkilisten valmiuksien kehittyminen ryhmässä; nyanssien, fraseerauksen ja tekstinkäsittelyn yhtenäisen toteutus
- yhtenäisen, soivan äänenmuodostustavan ja sävelpuhtauden kehittäminen.
- laajan kirkkomusiikkiteoksen hallinta kevyemmän laulumusiikkiteoksen lisäksi.
- sitoutuminen esityksen harjoitteluun ja itse esiintymiseen.

7.4. LAULUILMAISU JA SÄESTYSTUNNIT

Tavoitteina ja keskeisinä sisältöinä ovat

- yhteismusisointi säestäjän kanssa
- laulujen esittäminen yhtä luontevasti ulkoa ja nuottijulkaisua apuna käyttäen
- esiintymisjännityksen hallinnan harjoittelu
- laulutekstien sisältöjen tulkinta ja tarinan laulaminen yleisölle.
- puheen ja laulun välisen eron hahmottaminen ja painotukset eri musiikkityyleissä.

7.5 ESIINTYMISTOIMINTA

Esiintyminen kuuluu olennaisena osana musiikin opintoihin aivan alusta asti. Opintojen aikana pyritään esiintymään säännöllisesti 2-4 kertaa vuodessa, jotta esiintyminen tulee luontevaksi osaksi opintoja. Lisäksi opiskelijoita kannustetaan esiintymään aina tilaisuuden tullessa esim. perhetilaisuuksissa ja autetaan heitä esim. ohjelmiston valinnassa niihin.

Tavoitteena on

- Musiikin opiskeluprosessin kokeminen kokonaisuena harjoittelun alkuvaiheesta valmiin teoksen esittämiseen yleisölle
- saada kokemus yleisön paikallaolon vaikutuksesta esittämiseen ja vuorovaikutteisuudesta yleisön kanssa
- oppia hallitsemaan esiintymisjännitystä
- oppia hyväksymään elävän esitystilanteen arvaamattomuus
- oppia esiintymisetikettiä; pukeutumiseen, kiitoksiin ja esiintyvän taiteilijan työnkuvaan liittyviä asioita

7.5.1. KONSERTIN JÄRJESTÄMINEN

Opiskelijat tuottavat yhdessä konsertin, jossa he myös itse esiintyvät. Tavoitteena on

- oppia konsertin tuottamiseen liittyviä asioita esim. markkinointia ja konserttiohjelman tekoa
- käydä läpi ja toteuttaa konsertin järjestämisen prosessi
- toimia ryhmässä rakentavasti ja oppia jakaa työt kunkin omia vahvuuksia ja verkostoja hyväksikäyttäen.

Opintojen toteutus ja opetuksen tuntimäärät

Instrumenttitaidot ja yhteismusisointi

Ryhmäopetusta

Lauluyhtye	48 tuntia/vuosi
Esiintymistoiminta	20 tuntia/vuosi
Laulumusiikki eri aikakausina	12 tuntia
Lauluilmaisu ja säestystunnit	36 tuntia/vuosi

Yksilöopetusta

Laulu 2/2 tai D-tutkinto

lähiopetusta 25 tuntia/vuosi/opiskelija + 50 tuntia etätyötä

Musiikin perusteet*Ryhmäopetusta*

Harmoniaoppi, säveltapailu ja teoria 33 tuntia/vuosi+ 33 tuntia etätyötä

Konsertin järjestäminen

12 tuntia (lähi- ja etäopetusta)

Musiikkiteatteriproduktio

100 tuntia

Tunnit jakautuvat instrumenttiopintojen ja musiikin perusteiden tunteihin erillisellä suunnitelmalla, toteutus 3.-4. vuotena. Opetus voidaan toteuttaa yhdessä Taiteen perusopetus musiikissa aikuisille -perusopetusryhmän kanssa, jolloin opetusohjelmassa yksilöidään tavoitteet ja sisällöt. Syventävien opintojen opiskelijat suorittavat produktiossa taitojansa vastaavia, vaativampia rooleja.

8. Oppilasarviointi

Arvosana-asteikko:

Erinomainen	5
Kiitettävä	4
Hyvä	3
Tyydyttävä	2
Hyväksytty	1

Instrumenttiopintojen ja musiikin perusteiden päättösuoritukset arvioidaan asteikolla 1–5. Muut kuin päättösuoritukset voidaan hyväksyä ilman arvosanaa. Päättösuoritusten arvioitsijoita tulee olla vähintään kaksi. Yhteismusisoinnista ja valinnaisista kursseista annetaan osallistumismerkintä. Oppilaan edistyminen instrumenttitaidoissa ja musiikin perusteiden opinnoissa arvioidaan ja kirjataan vuosittain. Oppilaalle annetaan suullista palautetta oppitunneilla ja suoritusten yhteydessä.

9. Muualla suoritettujen opintojen hyväksilukeminen

Opinnoissa hyväksiluetään pääaineen, sivuaineen ja musiikin perusteiden opinnot, jotka on suoritettu joko Vanajaveden opistossa tai musiikkioppilaitoksissa muualla Suomessa. Opinnoista annetut dokumentit tarkistetaan.

10. Todistusten sisältö

Musiikin laajan oppimäärä, musiikkiopistotason päättötodistus sisältää seuraavat asiat:

- koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi
- opinnot, joista päättötodistus annetaan
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika
- oppilaan pääaineen päättösuoritus (todistuksessa on mainittava, minkä vaatimusten mukaan päättösuoritukset on tehty – esim. Suomen musiikkioppilaitosten liiton kurssivaatimukset), arvosana ja suorituksen ajankohta
- musiikin perusteiden päättösuoritus (tai suoritukset), arvosana ja suorituksen ajankohta
- osallistuminen yhteismusisointiin, yhtyekokoonpanot ja osallistumisajat
- muut mahdolliset opintosuoritukset
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- opetusministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen vahvistamien Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti
- maininta, että musiikin laaja oppimäärä sisältää musiikin perustason ja musiikkiopistotason opinnot
- arvosana-asteikko

Oppilaalle annetaan pyydettyessä todistus suoritetuista opinnoista arvosanoineen.

11. Oppilaaksi ottaminen

Opiskelijaksi voidaan ottaa Vanajaveden opistossa musiikin perusopinnot aikuisille (Mupo) suorittanut tai muualla vastaavat taidot hankkinut laulunharrastaja. Tarvittaessa hakijoille järjestetään pääsykoe. Vähimmäisvaatimuksena on laulun tasosuoritus 1/2 ja musiikin perusteet 2/3. Opinnoissa voi jatkaa musiikkiopistotason 1-tutkintoon asti.

12. Yhteistyö eri tahojen kanssa

Vanajaveden Opisto tekee yhteistyötä toiminta-alueellaan vaikuttavien muiden tahojen kanssa vuosittain. Musiikin opintoryhmille tyypillinen yhteistyömuoto on julkisen näytön järjestäminen ja siihen osallistuminen jonkun toisen toimijan tai toimijoiden kanssa. Musiikin opiskelijat osallistuvat myös Opiston sisäiseen, muiden oppiaineiden opiskelijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

13. Oman alueen kulttuuripalveluiden tuottaminen

Opiskeluun kuuluu paljon esiintymistä ja konserttitilaisuudet rikastuttavat paikallista kulttuuritarjontaa. Opiskelijat harjoittelevat myös itse konserttitilaisuuksien tuottamista. Aikuisopiskelijoina ja monenlaisissa ammateissa päätyötään tekevinä henkilöinä he voivat hyödyntää omia verkostojaan ja ottaa myös taloudellista vastuuta esim. konserttilippujen myynnistä.

14. Oppilaitoksen itsearviointi

Vanajaveden Opisto käyttää toiminnan arviointi- ja kehittämistyökalunaan Euroopan laatupalkintokriteeristön (EFQM) mukaista järjestelmää. Lähtökohtana on toiminnan arviointi saavutettujen tulosten perusteella. EFQM-järjestelmässä arvioitavia tulosalueita ovat:

- asiakkaiden ja henkilöstön näkemykset
- oppilaitoksen suorituskykyä mittaavat tulokset
- yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tulokset